

EELNÕU

.....

VABARIIGI VALITSUS

Eesti seisukohad Euroopa Liidu avaliku sektori digipoliitika kohta

1. Kiita heaks järgmised justitsi- ja digiministri esitatud Eesti seisukohad Euroopa Liidu avaliku sektori digipoliitika kohta.

1. Andmepoliitika

- 1.1. Euroopa Liidu andmestrategia ajakohastamisel tuleb keskenduda Euroopa Liidu andmeraamistiku majanduspotentsiaalile, praktilisele rakendamisele (sealhulgas digiturgude määrase, tehisintellekti määrase, andmehalduse määrase ja andmemääruse rakendamisele) ning innovatsiooni ja arengut toetavale koordineerimisele. Senisest aktiivsemalt tuleb edendada andmete piiriülest ja üleeuroopalist kasutamist, et tõsta EL konkurentsivõimet ja arendada lisaväärtust pakkuvaid teenuseid nii kodanikele kui ka ettevõtjatele.
- 1.2. Vajalik on keeletehnoloogiate fookusseeritud arendamine Euroopa Liidu ametlikes keeltes, sh eesti keeles ja teistes EL väikekeeltes. EL andmestrategia ajakohastamise käigus peab visandama, kuidas jõutakse ELis avaandmete potentsiaali ära kasutamiseni keeleandmete- ja tehnoloogiate vaatenurgast. Euroopa kultuurilist ja keelelist rikkust tuleb käsitleda kui eelist.
- 1.3. Euroopa Liidus tuleks luua ja ellu viia tulevikukindla andmemajanduse ökosüsteemi kontseptsioon, ehk mudel andmete vabaks liikumiseks EL ühtsel turul. Ühe olulise tööriistana tuleb luua katseprojektina andmeturuplats, mis võimaldab andmevahetust erasektori siseselt, avaliku ja erasektori vahel ning inimestel avaliku ja erasektoriga. Euroopa andmestrategia ajakohastamise käigus tuleb andmemajanduse edendamine prioriteetse tegevusena sisse tuua ning kavandada, kuidas tagatakse andmemajanduse tulevikukindlus ning areng.
- 1.4. Andmetöötluste, sh tehisintellekti süsteemide usaldusväärsuse, turvalisuse, inimkesksuse ja inimeste põhiõiguste ja -vabaduste kaitse tagamiseks on oluline luua Euroopa Liidu poolsed valdkondlikud standardid ja tööriistad. Ühe olulise tööriistana selle eesmärgi täitmiseks tuleks rakendada regulatiivsed ja tehnoloogilised liivakastid ettevõtetele ja avaliku sektori organisatsioonidele.
- 1.5. Eesti toetab andmeruumide loomist sellistes valdkondades nt nagu keskkond, liikuvus, riigihanked, avalik haldus, sisejulgeolek ja ehitus. Andmeruumide loomisel tuleb prioriteedina panustada andmete ja andmeruumide omavahelise horisontaalse koostalitlusvõime tagamisse.

- 1.6. Turvaliste andmetöötlamise keskkondade loomisel peame oluliseks Euroopa Liidu tasandi keskseid lahendusi, et tagada ühtlaselt kvaliteetsed lahendused ning optimeerida ELis taristu investeeringu- ja ülalpidamiskulusid.
- 1.7. Peame oluliseks muuta avaandmed kättesaadavamaks, soodustades innovatsiooni ning uute andmepõhiste teenuste ja toodete arendamist, näiteks luues uusi väärtuslikke andmestike kategooriaid ja liideseid arvestades andmete kättesaadavaks tegemisel võimalikku majanduslikku ja sotsiaalselt mõju ning seonduvaid riske.

2. Julgeolek

- 2.1. Üleeuroopaliselt tuleb analüüsida andmete kättesaadavusest tingitud julgeoleku, ettevõtete konkurentsieeliste ja isikute privaatsusega seotud riske, kaardistada nende riskide maandamise meetmeid ning seada sellest lähtuvalt vajalikud piirangud. Neid riske tuleb hinnata juba kehtestatud ELi väärtuslike andmete kategooriate ja uute andmestike lisamise puhul.
- 2.2. EL digialgatustes ja projektides tuleb tähtsustada privaatsuskaitsetehnoloogiate alast teadus- ja arendustegevusi ning otsida ja kasutada võimalusi privaatsuskaitsetehnoloogiate rakendamiseks ka julgeoleku seisukohast tundlike andmete töötlemiseks. Selleks tuleb toetada vastavate tehnoloogiate arendamist, toota juhiseid nende kasutuselevõtuks ja jagada parimaid praktikaid.

3. Usaldus ja privaatsus

- 3.1. Peame oluliseks juurutada nõusolekupõhist andmete jagamist võimaldavaid tööriistu ka üleeuroopaliselt, et võimaldada kodanikel ja ettevõtetel jagada oma avalikes huvides töödeldavaid andmeid kolmandate osapooltega. Selliste nõusolekupõhist andmevahetust võimaldavate tööriistade abil saab lubada enda isikuandmete edastamist ettevõtetele, kes pakuvad isikuandmetel põhinevaid isikustatud teenuseid. Nõusolekuid saab anda vaid konkreetse teenuse jaoks vajaliku andmekomplekti edastamiseks.
- 3.2. Peame oluliseks avalikus sektoris privaatsust suurendavate tehnoloogiate ehk privaatsuskaitsetehnoloogiate kasutamist, mis lihtsustaks andmete taaskasutamist kooskõlas isikuandmete kaitse reeglitega. Tähtsustame privaatsuskaitse tehnoloogiate kasutamist andmete töötlemisel üldise privaatsuskohustuste täitmise vahendina sh piiriüleste teenuste jaoks, teadus- ja arendustegevuseks ning eriti kui on tegemist eriliiki isikuandmetega (nt terviseandmed).

4. Koosvõime

- 4.1. Eesti peab ametisse astuva komisjoni tööplaanis oluliseks Euroopa Liidus pakutavate teenuste piiriülese koosvõime tagamist kõigis aspektides: õiguslikus, organisatsioonilises, semantilises ja tehnoloogilises. Eesti ei toeta algatusi ja tegevusi, mis sellist piiriülest koosvõimet ei taga. Õigusliku koosvõime puhul toetame komisjoni

initsiatiivi lihtsustada ja tagada EL õigusraamistiku sujuv rakendamine valdkondade üleselt. Rõhutame vajadust jätkata tehnoloogilise ja semantilise koosvõime arendamisega, et tagada andmete ja teenuste vaba piiriülene liikumine. Eesti peab oluliseks, et EL piiriüleste teenuste koosvõimet juhitakse EL institutsioonide vaates horisontaalselt, tagamaks valdkondade üleselt arendatavate süsteemide omavaheline koosvõime. Peame oluliseks ELis pakutavate piiriüleste teenuste tarvis kesksete lahenduste loomist ja töös hoidmist.

- 4.2. Eesti peab vajalikuks, et EL digikukru regulatsiooni (eIDAS määrus) rakendusaktid tagavad määruse rakendamise piiriülest koosvõimet, lisandväärtust ja jätkusuutlikkust pakkuval moel. Seetõttu ei toeta Eesti määruse rakendusakte, kui neis ei sätestata standardeid ja spetsifikatsioone ELi digikukru liikmesriikide liideste arendamiseks.

5. Oskused ja teadus-ja arendustöö

- 5.1. Peame oluliseks, et tehisintellekti arendamiseks ja rakendamiseks vajalike teadmiste, oskuste ja võimekuste tekitamisel oleks avaliku-, erasektori ja akadeemia koostöös Euroopa Liidus tagatud teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni investeeringud. Rahvusvahelisel tasandil tuleks leida võimalusi koostööks usaldusväärsete ja samameelsete strateegiliste partneritega ka väljaspool ELi.
- 5.2. Kuna investeeringud HPC taristusse on suured, on oluline Euroopa Liidu üleselt ühiselt investeerida HPC taristusse ja taristu jaoks vajalike komponentide arendus, disaini- ja tööstusvõimekusse ning HPCga seotud tarkvara arendamisse ja kasutajate koolitustesse. Ettevõtetele, teadusasutustele ja avalikule sektorile tuleb tagada soodne ja efektiivne juurdepääs andmetöötlusvõimekusele.
- 5.3. Peame oluliseks, et tehisintellekti alase regulatsiooni tõhusa rakendumise huvides peavad liikmesriigid edukalt ette valmistama tööjõudu, kes on võimeline kasutama ja arendama uusi tehnoloogiaid. Selle soodustamiseks peab EL koostöös liikmesriikidega regulaarselt uuendama ja vajadusel välja töötama uusi kompetentsiprofiile ning panustama inimeste IKT-, andmete-, ja tehisintellekti alaste ja teadmiste tõstmisse et vastata valdkonna kiirele arengule. Samuti peab EL looma võimalusi ja pakkuma platvormi kogemuste vahetamiseks, et tõsta kogu haridussüsteemi valmisolekut kasutada tehisintellekti õppimises ja õpetamises ning tõsta kõigi teadlikkust nii tehisintellekti pakutavatest võimalustest kui ka sellega kaasnevatest võimalikest ohukohtadest.
- 5.4. Üha enam andmestavas maailmas on oluline inimeste teadlikkuse ja andmekirjaoskuse ulatuslik kasvatamine andmepõhise majanduse ja tehisintellektiga kaasnevate võimaluste ja ohtude kohta. Andmekirjaoskus tuleks seada ELi digikümneni poliitikaprogrammis 2030. aasta strateegiliseks eesmärgiks.

2. Eesti esindajatel Euroopa Liidu Nõukogu erinevatel tasanditel väljendada ülaltoodud seisukohti.
3. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil teha punktis 1 nimetatud seisukohad teatavaks huvirühmadele, kes olid kaasatud seisukohtade kujundamisesse. Riigikantseleil esitada punktis 1 nimetatud määruse eelnõu ja seisukohad Riigikogu juhatusele ning teha seisukohad teatavaks Eestist valitud Euroopa Parlamendi liikmetele ning Eestist nimetatud Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ja Regioonide Komitee liikmetele.

Kristen Michal
Peaminister

Taimar Peterkop
Riigisekretär